

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
tel. 257 042 094, ID datové schránky: qr9ab9x
e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/2216/2017
Spisová značka (uvádějte vždy v korespondenci): FA/PS/1392/2016

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 19. 7. 2016 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu navrhovatelky ■ (dále jen „Navrhovatel“), proti instituci Komerční banka, a.s., IČO 45317054, se sídlem Na Příkopě 33/969, 114 07 Praha 1, zapsané v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka B 1360 (dále jen „Instituce“), vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o vydání částky 6.999 Kč, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Návrhem na zahájení řízení před finančním arbitrem se Navrhovatel po Instituci domáhá vydání peněžních prostředků z platebního účtu, který pro něj Instituce vede, a které si Instituce neoprávněně započítala na splátky úvěrů poskytnutých Navrhovateli po zahájení insolvenčního řízení Navrhovatele, protože tyto prostředky náleží třetí osobě a představují její starobní důchod.

Finanční arbitr pro účely tohoto řízení zjistil, že dne 18. 11. 2009 Navrhovatel a Instituce uzavřeli smlouvu o zřízení a vedení Duo konta, ve které se Instituce zavázala, že pro Navrhovatele zřídí a povede běžný účet v Kč (dále jen „Smlouva o účtu“), a že na základě této smlouvy Instituce zřídila Navrhovateli běžný účet č. ■ (dále jen „Účet“). Finanční arbitr zjistil, že dne 18. 11. 2009 Navrhovatel a Instituce uzavřeli smlouvu o vydání a používání platební karty (dále jen „Smlouva o platební kartě“), na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli k Účtu vydat platební kartu „*Perfekt karta VISA Electron*“, a že dne 18. 11. 2009 Navrhovatel s Institucí uzavřel smlouvu o poskytování přímého bankovníctví (dále jen „Smlouva o přímém bankovníctví“), na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli k Účtu poskytovat služby přímého bankovníctví „*mojebanka*“.

Finanční arbitr dále z čl. 1.2 Smlouvy o účtu zjistil, že podpisem Smlouvy o účtu Navrhovatel souhlasil s Všeobecnými obchodními podmínkami Banky a seznámil se s jejich zněním; ke dni

uzavření Smlouvy o účtu se jednalo o Všeobecné obchodní podmínky Banky ve znění účinném ode dne 1. 11. 2009 (dále jen „Všeobecné obchodní podmínky 2009“).

Na Smlouvu o účtu je potřeba do dne 31. 12. 2013 pohlížet jako na smlouvu o běžném účtu ve smyslu § 708 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do dne 31. 12. 2013 (dále jen „obchodní zákoník“).

Ode dne 1. 1. 2014 se Smlouva o účtu považuje za smlouvu o účtu ve smyslu § 2662 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), protože podle přechodného ustanovení § 3077 odst. 1 nového občanského zákoníku platí, že „[ú]čet se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když k uzavření smlouvy o účtu došlo před tímto dnem; vznik této smlouvy, jakož i práva a povinnosti z ní vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.“

Smlouva o účtu je současně rámcovou smlouvu o platebních službách ve smyslu § 74 odst. 1 písm. a) zákona č. 289/2004 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o platebním styku“), neboť se Instituce zavázala provádět pro Navrhovatele platební transakce ve Smlouvě o účtu předem neurčené; to vyplývá z čl. 16.1 „Obecná pravidla platebního styku“ Všeobecných obchodních podmínek 2009: „Banka je povinna přijímat na Účet vklady nebo platby uskutečněné ve prospěch Klienta a z prostředků na Účtu uskutečňovat podle Příkazů Klienta nebo Oprávněné osoby výplaty nebo platby Klientovi nebo jím určeným osobám.“ Podle čl. 16.2 „Obecná pravidla platebního styku“ Všeobecných obchodních podmínek 2009 platí, že „[k] provádění platebního styku jsou určeny běžné Účty Klienta. Platební styk lze provádět hotovostní či bezhotovostní formou, a to na základě písemných Příkazů Klienta, není-li ve Smlouvě dohodnuto jinak.“ Smluvní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí je vztahem mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb.

Účet, který Instituce pro Navrhovatele vede, je platebním účtem podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o platebním styku, neboť slouží k provádění platebních transakcí podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku bez dispozičních omezení, tj. ke vkladům peněžních prostředků na platební účet, výběrům peněžních prostředků z platebního účtu a převodům peněžních prostředků.

Podle § 74 odst. 2 zákona o platebním styku může rámcová smlouva o platebních službách stanovit podmínky pro vedení platebního účtu. Podstatou smlouvy o platebních službách je provádění platebních transakcí [§ 2 odst. 1 písm. a) zákona o platebním styku], přičemž platební transakce jsou zpravidla současně platebními službami [§ 3 odst. 1 písm. a), b), c), d) a f) zákona o platebním styku]. Platební účet potom slouží k provádění platebních transakcí (a tudíž také k poskytování platebních služeb), což je jeho hlavním (resp. jediným) definičním znakem. Úkony poskytovatele platebních služeb (tedy Instituce), které se platebního účtu (tedy Účtu) bezprostředně týkají, mají s poskytováním platebních služeb natolik úzkou souvislost, že pokud z nich vznikne spor, je dána příslušnost finančního arbitra o nich rozhodnout. Vedení platebního účtu proto, ač není samo o sobě platební službou, je s poskytováním platebních služeb natolik úzce spojeno, že spor z vedení platebního účtu je sporem při poskytování platebních služeb.

Finanční arbitr považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu § 1 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Instituce je bankou podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, tedy osobou oprávněnou mimo jiné poskytovat platební služby. Jelikož finanční arbitr při zkoumání podmínek řízení nezjistil žádné skutečnosti, které by zpochybnil, že Instituce v předmětném smluvním vztahu vystupuje v postavení poskytovatele platebních služeb, považuje finanční arbitr Instituci za instituci ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a poskytovatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb ve smyslu § 1 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 3 odst. 1 a 2 zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že dne 30. 12. 2014 podal návrh na zahájení insolvenčního řízení vlastní osoby a že insolvenční řízení bylo zahájeno dne 31. 12. 2014 v ■ hod. pod č.j. ■.

Navrhovatel na Výpisu z Účtu označuje pět částek zaúčtovaných Institucí k tíži Účtu ve dnech 2. 1. 2015 a 5. 1. 2015 v celkové výši 5.916,16 Kč a tvrdí, že představují splátky úvěrů ze smluv, které uzavřel s Institucí.

Navrhovatel namítá, že prostředky na Účtu nejsou majetkem Navrhovatele, ale náleží matce Navrhovatele (dále jen „Třetí osoba“), a představují její starobní důchod ve výši 6.999 Kč (dále jen „Důchod“), a žádá jeho vrácení.

Navrhovatel dovozuje, že Instituce nepostupovala správně, když splátky úvěru zaúčtovala k tíži Účtu, ačkoli již bylo zahájeno insolvenční řízení, tj. po 31. 12. 2014, a že Instituce nepostupovala správně rovněž proto, že peněžní prostředky, ze kterých Instituce splátky úvěrů inkasovala, náležely Třetí osobě.

6. Tvrzení Instituce

Instituce argumentuje, že se zahájením insolvenčního řízení jsou spojeny účinky uvedené v § 109 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „insolvenční zákon“), tedy mimo jiné že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou a že a contrario k tomuto zákonnému ustanovení lze dovodit, že po zahájení insolvenčního řízení je možné provádět započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele, resp. inkasovat v souladu se smlouvou splátky úvěrů.

Instituce tvrdí, že při zúčtování sporných transakcí postupovala podle ustanovení článku 11.6 Smlouvy o úvěru ■ – „Banka je oprávněna provádět úhrady splátek vyčerpané jistiny Úvěru ke kreditní kartě a splatných úroků převodem z účtu Klienta číslo: ■ bez dalšího souhlasu klienta.“ a že u Smlouvy o úvěru ■ je obdobné ustanovení uvedeno v článku 4.2., tedy že postup Instituce nijak nesouvisel se zahájeným insolvenčním řízením proti Navrhovateli.

Instituce tvrdí, že po připsání částky 6.995 Kč (Instituce má zřejmě na mysli částku 6.999 Kč – pozn. finančního arbitra) na běžný účet Navrhovatele dne 2. 1. 2015 v souladu s výše uvedeným ustanovením z běžného účtu Navrhovatele zúčtovala následující splatné pohledávky:

- u úvěru č. ■ byla řádná splátka ve výši 3.055 Kč podle smlouvy o úvěru splatná ke dni 20. 12. 2014, Instituce odkazuje na přehled splátkového kalendáře, řádek č. 26. Instituce

tvrdí, že splátka dne 20. 12. 2014 byla uhrazena pouze částečně, a to ve výši 124,63 Kč, Instituce odkazuje na výpis. V první možný okamžik si Instituce zúčtovala i zbytek splátky 2.930,37 Kč, v součtu s předchozí úhradou došlo k plné úhradě splátky (2.930,37 + 124,63 = 3055). Vzhledem k tomu, že byl Navrhovatel po splatnosti, Instituce zaúčtovala i poplatek za upomínku 100 Kč.

- u úvěru č. ■ představovala řádná splátka podle smlouvy o úvěru částku ve výši 2.182 Kč, Instituce odkazuje na splátkový kalendář, řádek č. 12. Instituce tvrdí, že splátka dne 20. 12. 2014 nebyla uhrazena ani částečně. V první možný okamžik si Instituce zúčtovala řádnou splátku tohoto úvěru, tj. dne 2. 1. 2015 částku 2.182 Kč. Vzhledem k tomu, že byl Navrhovatel po splatnosti, Instituce zaúčtovala i poplatek za upomínku 100 Kč.
- u kreditní karty č. ■ nebyla dne 25. 11. 2014 splátka uhrazena. V první možný okamžik Instituce provedla úhradu splátky, tj. dne 2. 1. 2015 zúčtovala částku 603,79 Kč, Instituce odkazuje na výpis kreditní karty.

Pokud jde o možnost inkasa výše uvedených částek z Účtu Navrhovatele, Instituce odkazuje na čl. 25 všeobecných obchodních podmínek platných k datu inkasa, tj. Všeobecných obchodních podmínek 2014.

7. Pokus o smírné řešení sporu

Navrhovatel za smírné řešení sporu považuje vrácení peněžních prostředků ve výši 6.999 Kč. Instituce smírné řešení sporu odmítá. Smírného řešení sporu se finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

8. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Protože se Navrhovatel po Instituci domáhá vydání peněžních prostředků z Účtu, které si Instituce započítala na splátky úvěrů, které Navrhovateli poskytla, po zahájení insolvenčního řízení, a tyto peněžní prostředky jsou starobním důchodem Třetí osoby, musí finanční arbitr posoudit:

- i) zda Instituce postupovala oprávněně, když na započtení splátek poskytnutých úvěrů použila peněžní prostředky Třetí osoby na Účtu;
- ii) zda Instituce postupovala oprávněně, když započtení splátek poskytnutých úvěrů z Účtu provedla po zahájení Insolvenčního řízení.

8.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr bere ze shromážděných podkladů pro účely tohoto řízení za doložené, že

- a) dne 11. 12. 2012 Instituce s Navrhovatelem uzavřeli Smlouvu o úvěru ■;
- b) dne 11. 12. 2012 Instituce s Navrhovatelem uzavřeli smlouvu o osobní kreditní kartě, reg. č. ■ (dále jen „Smlouva o kreditní kartě ■“);
- c) dne 17. 5. 2013 Instituce s Navrhovatelem uzavřeli dodatek ke Smlouvě o kreditní kartě ■;
- d) dne 30. 12. 2013 Instituce s Navrhovatelem uzavřeli Smlouvu o úvěru ■;
- e) počáteční zůstatek na Účtu činil ke dni 18. 12. 2014 částku ve výši 5.584,63 Kč;

- f) Instituce zaúčtovala k tíži Účtu dne 18. 12. 2014 poplatek ve výši 60 Kč;
- g) Instituce zaúčtovala k tíži Účtu dne 18. 12. 2014 částku ve výši 5.400 Kč, na Výpisu z Účtu je uveden popis: „VÝBĚR HOTOVOSTI ■“;
- h) na společný návrh Navrhovatele a manžela Navrhovatele ■ bylo dne 30. 12. 2014 zahájeno podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení insolvenční řízení vedené pod spis. zn. ■ (dále jen „Insolvenční řízení“);
- i) účinky Insolvenčního řízení nastaly dne 31. 12. 2014 v ■ hodin; to vyplývá z Vyhlášky;
- j) Instituce zaúčtovala ve prospěch Účtu dne 2. 1. 2015 Důchod, tj. částku 6.999 Kč, na Výpisu z Účtu je uvedeno číslo protiúctu: ■, a se zprávou pro příjemce: „*Důchod starobní a vdovský od 04.01.2015 do 03.02.2015 pro ■*“;
- k) Instituce zaúčtovala k tíži Účtu
- (i) dne 2. 1. 2015 částku ve výši 603,79 Kč, název protiúctu ■ (dále jen „Sporná platba 1“);
 - (ii) dne 2. 1. 2015 částku ve výši 2.182,00 Kč, název protiúctu ■, protiúčet a kód banky ■ (dále jen „Sporná platba 2“);
 - (iii) dne 2. 1. 2015 částku ve výši 2.930,37 Kč, název protiúctu ■, protiúčet a kód banky ■ (dále jen „Sporná platba 3“);
 - (iv) dne 5. 1. 2015 částku ve výši 100 Kč, název protiúctu ■, protiúčet a kód banky ■ (dále jen „Sporná platba 4“);
 - (v) dne 5. 1. 2015 částku ve výši 100 Kč, název protiúctu ■, protiúčet a kód banky ■ (dále jen „Sporná platba 5“);
- (společně Sporná platba 1 až 5 také jako „Sporné platby“);
- l) dne 30. 1. 2015 rozhodl Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „Insolvenční soud“) usnesením č. j. ■ (dále jen „Usnesení o úpadku“) o úpadku Navrhovatele a manžela Navrhovatele spojeným s povolením oddlužení; z insolvenčního rejstříku dostupného z isir.justice.cz vyplývá, že Usnesení o úpadku nabylo právní moci dne 24. 2. 2015;
- m) z Výpisu z Účtu vyplývá, že ke dni 20. 12. 2014, tj. ke dni splatnosti splátky úvěru za měsíc prosinec 2014 ve výši 3.055 Kč podle Smlouvy o úvěru ■ a ve výši 2.182 Kč podle Smlouvy o úvěru ■, evidovala Instituce na Účtu peněžní prostředky ve výši 124,63 Kč. Instituce dne 20. 12. 2014 zaúčtovala k tíži Účtu část splátky úvěru podle Smlouvy o úvěru ■ ve výši zbývajících zůstatku na Účtu k tomuto dni, tj. 124,63 Kč. Po zaúčtování této částky byl zůstatek Účtu nulový, na Účtu se tedy nenacházel dostatek peněžních prostředků k tomu, aby Instituce provedla zaúčtování zbývajících částí splátky úvěru za měsíc prosinec 2014 podle Smlouvy o úvěru ■ a splátky úvěru v plné výši podle Smlouvy o úvěru ■. Z podkladů shromážděných finančním arbitrem v průběhu řízení rovněž nevyplývá, že by Navrhovatel tyto splátky úvěrů uhradil jiným způsobem (např. převodem z jiného účtu Navrhovatele). Po zaúčtování Důchodu Institucí ve prospěch Účtu dne 2. 1. 2015 Instituce zaúčtovala k tíži Účtu Spornou platbu 3, tj. zbývajících část splátky úvěru za měsíc prosinec 2014 podle Smlouvy o úvěru ■ ve výši 2.930,37 Kč. Instituce rovněž zaúčtovala k tíži Účtu Spornou platbu 2, tj. splátku úvěru za měsíc prosinec 2014 podle Smlouvy o úvěru ■ ve výši 2.182 Kč. Na straně jedna v prostřední části Výpisu z účtu kreditní karty je uvedeno, že „[p]ravidelná měsíční splátka 603,79 Kč Vám bude automaticky stržena z Vašeho účtu“. Na Výpisu z účtu kreditní karty je uvedeno i datum splatnosti měsíční splátky úvěru čerpaného kreditní kartou, tj. datum 25. 12. 2014. Instituce tedy dne 2. 1. 2015 zaúčtovala k tíži Účtu rovněž Spornou platbu 1, tj. splátku úvěru čerpaného kreditní kartou na základě Smlouvy o kreditní kartě ■ ve výši 603,79 Kč.
- n) z oznámení o neprovedení splátky ze dne 29. 12. 2014 vyplývá, že Instituce Navrhovatele informovala o tom, že „[v]aše splátka vyplývající ze smlouvy o úvěru ze dne 11.12.2012 s evidenčním číslem pohledávky ■ (dále jen „Smlouva“) neproběhla v souladu se Smlouvou a Váš celkový dluh po splatnosti k dnešnímu dni činí 2 933,64 CZK“. Podle „Zaslání upomínky při neprovedení splátky úvěru“ na straně sedm Smlouvy o úvěru ■ platí, že

„[z]aslání 1. upomínky – oznámení o neprovedení splátky úvěru“ Instituce zpoplatňuje částkou ve výši 100 Kč. Podle bodu osm „Zaslání upomínky při neprovedení splátky úvěru“ na straně sedm Smlouvy o úvěru ■ potom platí, že „cena se hradí po zaslání upomínky, cena je jednorázová a nevratná“. Instituce tedy dne 5. 1. 2015 zaúčtovala k tíži Účtu Spornou platbu 4, představující poplatek za zaslání upomínky z důvodu neprovedené splátky úvěru za měsíc prosinec 2014 podle Smlouvy o úvěru ■.

- o) z oznámení o neprovedení splátky ze dne 29. 12. 2014 vyplývá, že Instituce Navrhovatele informovala o tom, že „[v]aše splátka vyplývající ze smlouvy o úvěru ze dne 30.12.2013 s evidenčním číslem pohledávky ■ (dále jen „Smlouva“) neproběhla v souladu se Smlouvou a Váš celkový dluh po splatnosti k dnešnímu dni činí 2 183,97 CZK“. Podle „Zaslání upomínky při neprovedení splátky úvěru“ na straně čtyři Smlouvy o úvěru ■ platí, že „[z]aslání 1. upomínky – oznámení o neprovedení splátky úvěru“ Instituce zpoplatňuje částkou ve výši 100 Kč. Podle bodu osm „Zaslání upomínky při neprovedení splátky úvěru“ na straně čtyři Smlouvy o úvěru ■ potom platí, že „cena se hradí po zaslání upomínky, cena je jednorázová a nevratná“. Instituce tedy dne 5. 1. 2015 zaúčtovala k tíži Účtu Spornou platbu 5, představující poplatek za zaslání upomínky z důvodu neprovedené splátky úvěru za měsíc prosinec 2014 podle Smlouvy o úvěru ■.

8.2 Relevantní právní úprava

Na právní vztah mezi Navrhovatelem a Institucí ze Smlouvy o účtu, s výjimkou práv a povinností ze Smlouvy o účtu vzniklých před 1. 1. 2014, se použije nový občanský zákoník.

Pokud jde o úvěrové smlouvy, Navrhovatel a Instituce je také uzavřeli před nabytím účinnosti nového občanského zákoníku. Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku se tímto zákonem „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“, přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Při posuzování práv a povinností plynoucích z úvěrových smluv musí finanční arbitr tedy aplikovat příslušná ustanovení obchodního zákoníku, když smlouva o úvěru jako smluvní typ upravený v ustanovení § 497 a násl. obchodního zákoníku je tzv. absolutním obchodem ve smyslu ustanovení § 261 odst. 3 písm. d) obchodního zákoníku, který se bez ohledu na povahu jeho účastníků řídí vždy obchodním zákoníkem, a subsidiárně zákonem č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“).

Pohledávky Instituce za Navrhovatelem vznikly z právních vztahů řídicích se obchodním zákoníkem, resp. občanským zákoníkem, pohledávka Navrhovatele za Institucí představující peněžní prostředky Důchodu vznikla z právního vztahu řídicího se novým občanským zákoníkem; bude proto nezbytné přípustnost započtení posoudit jak podle úpravy obsažené v obchodním, případně občanském zákoníku, tak podle úpravy obsažené v novém občanském zákoníku.

Ad i) povaha peněžních prostředků na běžném nebo vkladovém účtu u banky

Podle § 2662 nového občanského zákoníku platí, že „[s]mlouvou o účtu se ten, kdo vede účet, zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, umožnit vložení hotovosti na účet nebo výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků z účtu či na účet“. I předchozí právní úprava v § 708 obchodního zákoníku stanovila, že „[s]mlouvou o běžném účtu se zavazuje banka zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený

účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce“.

Otázkou postavení majitele účtu u peněžního ústavu se zabýval Nejvyšší soud již ve svém rozsudku ze dne 14. 4. 2000, sp. zn. Co 1774/99, uveřejněném pod číslem 4/2001 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, ve kterém Nejvyšší soud jednoznačně uzavřel, že účet zřizuje peněžní ústav pro jeho majitele zpravidla na základě smlouvy o běžném účtu. Nejvyšší soud konstatoval, že „[z]a „majitele účtu“ je třeba z pohledu ustanovení obchodního zákoníku o běžném a vkladovém účtu považovat osobu, pro kterou peněžní ústav zřídil na základě smlouvy účet“, tedy majitelem Účtu je Navrhovatel.

Povahu peněžních prostředků na běžném účtu Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 10. 11. 2004, sp. zn. 35 Odo 801/2002, definoval „Peněžní prostředky na účtu vedeném peněžním ústavem na základě smlouvy o běžném účtu nebo na základě smlouvy o vkladovém účtu z tohoto pohledu nejsou v majetku majitele účtu, v jehož prospěch byl tento účet zřízen, nýbrž v majetku peněžního ústavu. [...] Oprávnění majitele účtu, spočívající v tom, aby na základě jeho příkazu byly vyplaceny peněžní prostředky z účtu u peněžního ústavu, totiž představuje, jak výše uvedeno, pouze pohledávku z účtu u peněžního ústavu. Jinak řečeno, nejde o „věc“, nýbrž o „nárok majitele účtu na výplatu peněžních prostředků z tohoto účtu“ (pohledávku z účtu) při splnění sjednaných podmínek.“ Svůj závěr potvrdil Nejvyšší soud i ve svém rozsudku ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1622/2009, když konstatoval, že „peněžní prostředky uložené na běžném účtu vedeném bankou na základě smlouvy o běžném účtu nejsou ve vlastnictví majitele účtu ani jiné osoby, jejíž peněžní prostředky případně byly vloženy či poukázány na účet, nýbrž v majetku banky a oprávnění (nároky) majitele účtu, spočívající - obecně vzato - v tom, aby podle jeho příkazu nebo příkazu jiných k tomu oprávněných osob byly z peněžních prostředků na účtu uskutečněny výplaty nebo platby, představuje pouze "pohledávku" z účtu peněžního ústavu“.

Pouze Navrhovateli, a nikoli třetí osobě, tak vzniká oprávnění (nárok) na výplatu peněžních prostředků z Účtu, resp. pohledávka za Institucí. Peněžní prostředky zaúčtované Institucí ve prospěch Účtu (např. právě Důchod) jsou od okamžiku jejich zaúčtování majetkem Instituce, bez ohledu na to, komu tyto prostředky náleží.

Žádný právní předpis pak Instituci jako bance (peněžnímu ústavu) neukládá povinnost zjišťovat, kdo je oprávněným věřitelem takové pohledávky, ani jí neukládá povinnost v případě, že majitel platebního účtu tvrdí, že peněžní prostředky vložené nebo přijaté na jeho platební účet, náleží do majetku třetí osoby, s těmito peněžními prostředky nakládat jinak.

Pro případ potřeby nakládat, resp. spravovat peněžní prostředky třetí osoby na platebním účtu se obvykle zřizuje účet, jehož majitelem je tato třetí osoba (pro tento případ Třetí osoba jako příjemce Důchodu), se založením dispozičního oprávnění pro osobu, která peněžní prostředky třetí osoby spravuje (pro tento případ Navrhovatele).

Ad ii) započtení Sporných plateb Institucí na peněžní prostředky Účtu

Podle § 97 odst. 1 insolvenčního zákona platí, že „[i]nsolvenční řízení lze zahájit jen na návrh; zahajuje se dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu“. Z insolvenčního rejstříku dostupného z isir.justice.cz vyplývá, že společný návrh Navrhovatele a manžela Navrhovatele ■ na zahájení Insolvenčního řízení byl Insolvenčnímu soudu doručen osobně dne 30. 12. 2014 v ■ hodin. Podle § 101 odst. 1 věty první insolvenčního zákona platí, že „[z]ahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do 2 hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh.“ Podle výroku II. Vyhlášky potom platí, že

„[t]ato vyhláška byla zveřejněna v insolvenčním rejstříku dne 31.12.2014 ■ hod.; tímto okamžikem nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.“

Podle § 140 odst. 2 insolvenčního zákona platí, že *„[z]apočtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele je po rozhodnutí o úpadku přípustné, jestliže zákonné podmínky tohoto započtení byly splněny před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak.“*

Zákonná úprava obsažená v insolvenčním zákoně tedy omezuje započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele po rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku dlužníka, když zároveň insolvenční zákon postup započtení vzájemných pohledávek věřitele a dlužníka či jeho případného omezení před rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku dlužníka nijak neupravuje.

Finanční arbitr dovozuje, že před rozhodnutím insolvenčního soudu o úpadku dlužníka může věřitel provést započtení vzájemných pohledávek věřitele a dlužníka podle obecné občanskoprávní úpravy. Finanční arbitr odkazuje na závěry Krajského soudu v Ostravě, který vyslovil v rozsudku ze dne 10. 9. 2012, č. j. 33 ICM 635/2012-31, že *„Soud přes výše uvedený závěr považuje za účelné vyjádřit se navíc také k samotné otázce započtení v souvislosti s insolvenčním řízením. Jak zcela správně poukázal žalovaný, insolvenční zákon na rozdíl od zákona č. 328/1991 Sb. (zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání – pozn. finančního arbitra) samotnému započtení vzájemných pohledávek dlužníka a jeho věřitele nebrání, a to ani po zahájení insolvenčního řízení, či rozhodnutí o úpadku (za podmínek stanovených v § 140 IZ). To platí nejen o jednostranných kompenzačních projevech dlužníka a věřitele, ale také o kompenzačních projevech (jednostranných, či vzájemných) dlužníka.“*

Přípustnost započtení pohledávek v insolvenčním řízení před rozhodnutím o úpadku může být modifikována rozhodnutím insolvenčního soudu. Podle § 82 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona platí, že *„[n]eodporuje-li to společnému zájmu věřitelů, může insolvenční soud z důvodů hodných zvláštního zřetele předběžným opatřením rovněž zakázat pro určité případy nebo na určitou dobu započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele.“* Stejně tak může insolvenční soud rozhodnout i v případě vyhlášení moratoria ve smyslu § 115 a násl. insolvenčního zákona, když podle § 122 odst. 3 platí, že *„[z]apočtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele není po dobu trvání moratoria přípustné, ledaže insolvenční soud určí jinak předběžným opatřením“,* nebo v případě reorganizace ve smyslu § 316 a násl. insolvenčního zákona, když podle § 324 odst. 3 platí, že *„[o]d okamžiku zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku není přípustné započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele, ledaže insolvenční soud určí jinak předběžným opatřením.“*

Z podkladů shromážděných finančním arbitrem v průběhu řízení nevyplývá, že by v průběhu Insolvenčního řízení rozhodl Insolvenční soud předběžným opatřením, nebo by rozhodl o vyhlášení moratoria nebo by rozhodl o povolení reorganizace. Instituce provedla započtení Sporných plateb k tíži Účtu dne 2. 1. 2015 a 5. 1. 2015, tj. v době před rozhodnutím Insolvenčního soudu Usnesením o úpadku.

Obchodní zákoník obsahuje některá zvláštní pravidla pro započtení ve svých § 358 až 364, jinak pro oblast obchodního práva platí obecná úprava započtení obsažená v § 580 a násl. občanském zákoníku. Podle § 364 obchodního zákoníku *„[n]a základě dohody stran lze započítat jakékoli vzájemné pohledávky“.*

Nový občanský zákoník obsahuje právní úpravu započtení v § 1982 a násl. Nový občanský zákoník neobsahuje ustanovení, že lze započítat jakékoli pohledávky, dohodnou-li se o tom strany, neboť již z dispozitivní povahy zákonných ustanovení vyplývá právo stran dospět ujednáním odchylným od zákona.

Podle čl. 4. odst. 2 Smlouvy o úvěru ■■ platí, že „[b]anka je oprávněna provádět úhradu splátek vyčerpané jistiny Úvěru a úroků převodem z účtu Klienta číslo: ■■ (dále jen „Běžný účet“) bez dalšího souhlasu Klienta“.

Podle čl. 11. odst. 6 Smlouvy o kreditní kartě ■■ platí, že „[b]anka je oprávněna provádět úhradu splátek vyčerpané jistiny Úvěru ke kreditní kartě a splatných úroků převodem z účtu Klienta číslo: ■■ (dále jen „Běžný účet“) bez dalšího souhlasu Klienta“.

Podle čl. 4 odst. 2 Smlouvy o úvěru ■■ platí, že „[b]anka je oprávněna provádět úhradu splátek vyčerpané jistiny Úvěru a úroků převodem z účtu Klienta číslo: ■■ (dále jen „Běžný účet“) bez dalšího souhlasu Klienta“.

Podle čl. 12. odst. 9 písm. j) Všeobecných obchodních podmínek 2009 platí, že „[b]anka je oprávněna disponovat s prostředky na Účtu, stanoví-li tak právní předpis nebo Smlouva. Klient souhlasí s tím, že Banka má právo odepsat z jeho Účtu u Banky prostředky za účelem: úhrady jakékoli jiné splatné pohledávky Banky za Klientem“.

Finanční arbitr zjistil, že pohledávky Instituce z úvěrových smluv byly ke dni 2. 1. 2015 a ke dni 5. 1. 2015, ve kterých došlo k provedení Sporných plateb, splatné, a uzavírá, že Instituce mohla provést Sporné platby, neboť provedením Sporných plateb Instituce použila peněžní prostředky na Účtu k úhradě svých splatných pohledávek z úvěrových smluv, jak jí umožňuje čl. 12. odst. 9 písm. j) Všeobecných obchodních podmínek 2009.

Z Výpisu z Účtu je zřejmá výše Sporných plateb započtených Institucí i z jakého titulu Instituce k započtení přistoupila, když ve sloupci „Protiúčet a kód banky/Obchodní místo“ Výpisu z Účtu jsou uvedena čísla úvěrových účtů podle Smlouvy o úvěru ■■, Smlouvy o kreditní kartě ■■ a Smlouvy o úvěru ■■. Finanční arbitr dovozuje, že doručením Výpisu z Účtu Navrhovateli Instituce provedla tzv. zápočtový úkon, tj. prohlásila vůči Navrhovateli, že svou pohledávku (pohledávky) započítává, a nejpozději tímto okamžikem nastaly účinky započtení.

Finanční arbitr shrnuje, že z podkladů shromážděných finančním arbitrem ani ze zákonné úpravy nevyplyvá omezení nebo zákaz započtení Sporných plateb Institucí k tíži Účtu.

9. K výroku nálezu

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce neoprávněně provedla započtení Sporných plateb proti peněžním prostředkům představujícím Důchod a že by započtení Sporných plateb Institucí proti peněžním prostředkům představujícím Důchod po zahájení Insolvenčního řízení, ještě před rozhodnutím Insolvenčního soudu o úpadku Navrhovatele, bylo protiprávní. Oprávněnost provedení Sporných plateb neovlivní ani skutečnost, že Instituce tak učinila z peněžních prostředků představujících Důchod, protože peněžní prostředky na Účtu jsou majetkem Instituce, a nikoli Navrhovatele nebo Třetí osoby s tím, že tyto prostředky v tomto případě představují pouze pohledávku Navrhovatele za Institucí, vůči které v tomto případě provedla Instituce oprávněně započtení svých pohledávek vůči Navrhovateli.

Pokud chtěl Navrhovatel předejít započtení Sporných plateb Institucí z peněžních prostředků představujících Důchod Třetí osoby, mohl založit jako opatrovník účet vedený Institucí, popř. jinou bankou, jehož majitelem by byla Třetí osoba, s tím, že dispoziční oprávnění k tomuto účtu by vykonával Navrhovatel z titulu hmotněprávního opatrovnictví své matky jako Třetí osoby, a to včetně možnosti zařídit zaslání peněžních prostředků Důchodu na tento účet.

Navrhovatel na možnost započtení Sporných plateb Institucí z peněžních prostředků představujících Důchod upozorňoval Insolvenční soud již v insolvenčním návrhu spojeném s návrhem na povolení oddlužení. Proti uvedenému započtení měl však Navrhovatel brojit včas podaným návrhem na vydání předběžného opatření ve smyslu § 82 insolvenčního zákona adresovaného Insolvenčnímu soudu, kterým by se Navrhovatel mohl domáhat omezení (zákazu) započtení Sporných plateb Institucí z peněžních prostředků představujících Důchod podle § 82 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona citovaného výše.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 15. 3. 2017

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr